

*БАЗИЛЮК В.Б., канд. екон. наук, доцент*

*ХРЕПТИК А.В., магістрант*

Українська академія друкарства, м. Львів

## **ВПЛИВ ІНСТИТУТУ ВЛАСНОСТІ НА РОЗВИТОК ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Створення сприятливих умов соціально-економічного розвитку промисловості вимагає формування відповідного інституційного середовища, яке б повною мірою відповідало існуючим ринковим реаліям.

Одним із ключових інститутів, який визначає суспільні взаємовідносини у ринкових умовах господарювання, є інститут приватної власності. «Без досконалої специфікації прав власності реальний демократичний устрій є неможливим. Це пояснюється тим, що зрозумілі, «прозорі» й юридично захищені права власності запобігають потраплянню в «інституційну пастку» надмірного розшарування суспільства за майновою ознакою» [1, с. 18].

Аналіз результатів функціонування діяльності в період незалежності свідчить про те, що багато так званих ринкових інститутів, які вводилися в Україні у 1990-і рр., працювали незадовільно не через нерозвиненість відповідних механізмів примусу, а тому, що вони не відповідали переконанням і звичкам всієї сукупності учасників, тобто інституціоналізація не була успішною.

Розуміючи, що без цього інституту неможливо побудувати ринкову економіку, держава, майже з перших місяців незалежності приступила до роздержавлення та приватизації загальнодержавного майна. Так, якщо на за радянської доби всі підприємства видавничо-поліграфічної діяльності були державними і колективними та виконували крім функції забезпечення друкованою продукцією і потужну пропагандистську функцію, то з розвалом централізованої системи друку утворилася величезна кількість

приватних підприємств. Значну частку серед підприємницьких структур видавничо-поліграфічної діяльності займають суб'єкти приватної форми власності. Так, за офіційними статистичними даними, у 2014 р. підприємства поліграфічної діяльності та видавничої справи з приватною формою власності займали у загальній структурі 87,1% і 90,2% відповідно. Частка видавничих організацій функціонуючих на приватних засадах, зростає з 80,9% у 2004 р. до 90,2% у 2014 р. – на 9,3 п. за аналізований період [2; 3].

Офіційні статистичні дані свідчать, що загалом по видавничо-поліграфічній діяльності за 2004-2014 рр. переважали підприємства приватної форми власності, частка яких у загальній структурі мала тенденцію до щорічного зростання з 84,3 % у 2004 р. до 89,1 % у 2014 році. Можна говорити про завершення процесів формування структури видавничо-поліграфічної діяльності вже на початку 2000-х рр., оскільки її структурні зміни надалі, хоч і були спрямовані в напрямі зростання частки приватних структур, проте, вони не мали суттєвого впливу на структуру інституту власності діяльності (за аналізований період за 10 років частка приватних суб'єктів господарювання зростає лише на 4,8 пункти).

Щодо приватизації, то її вплив на видавничо-поліграфічну діяльність не був визначальним через те, що першочергово приватизувалися найцінніші підприємства економіки, а суб'єкти діяльності були здебільшого об'єднані у Державну акціонерну компанію «Укрвидавполіграфія» (ДАК), або передані у комунальну власність місцевим органам влади. Про реальні цілі цієї реструктуризації можна стверджувати, зважаючи на аналіз функціонування ДАК та комунальних підприємств. Більшість підприємств об'єднання свідомо були доведені до стану банкрутства для їх подальшої приватизації відповідними номенклатурними суб'єктами.

Однак динамічні зміни у виконавчій владі та політичні перетворення не дали змоги в повному обсязі здійснити приватизацію, але проблема з

ефективністю функціонування підприємств ДАК і комунальних підприємств залишилася відкритою, оскільки держава не забезпечувала необхідного розвитку підприємств діяльності і свідомо знищувала деякі з них.

Отже, можна констатувати завершення процесів формування видавничо-поліграфічного ринку. Кожен з його сегментів представлений потужними виробниками видавничо-поліграфічної продукції, які успішно функціонують та розвиваються. Враховуючи те, що більшість лідерів видавничо-поліграфічної діяльності функціонують на приватних засадах, то, можна стверджувати, що вирішальний вплив на забезпечення розвитку видавничо-поліграфічної діяльності мала трансформація інституту власності.

**Список літератури:** 1. *Пустовійт Р.* Теоретичний аналіз процесу інституціоналізації в постсоціалістичних економіках / Р. Пустовійт, М. Овчарук // *Економіка України* — 2008. — № 6. — С. 14–26. 2. Статистичні дані по видавничо-поліграфічній галузі за даними державного підприємства «Інформаційно-аналітичне агентство» (Держаналітінформ). URL: [http://www.iaa.kiev.ua/index\\_ukr.html](http://www.iaa.kiev.ua/index_ukr.html) (дата звернення: 09.01.2017). 3. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва»: 2014. — Київ: Державна служба статистики України. — 2015. — 480 с.